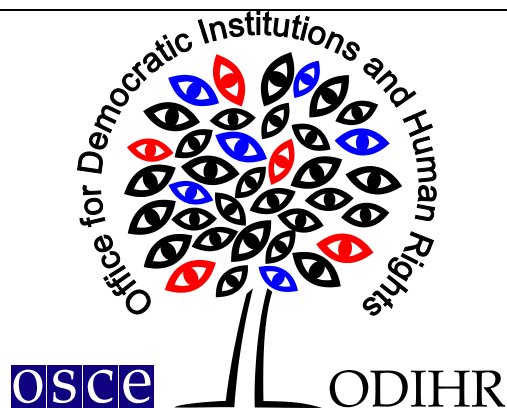


Varšava, 28. avgust 2013. godine

Mišljenje-Br.: NHRI-MNG/235/2013
[AIC]

www.legislationline.org



**MIŠLJENJE
NA NACRT ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA
ZAKONA O ZAŠTITNIKU LJUDSKIH PRAVA I
SLOBODA CRNE GORE**

**Urađeno na osnovu prevoda Zakona na engleski jezik obezbijedenog od strane
Ministarstva za ljudska i manjinska prava Crne Gore**

OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights
Ulica Miodowa 10 PL-00-251 Warsaw ph. +48 22 520 06 00 fax. +48 22 520 0605

SADRŽAJ

I. UVOD	3
II. OPSEG	3
III. REZIME.....	4
IV. ANALIZA I PREPORUKE	7
1. Međunarodni standardi o NHRIs	7
2. Opšte odredbe.....	8
3. Imenovanje i prestanak funkcije zaštitnika ljudskih prava i njegovih zamjenika (članovi 1 do 5 Nacrta zakona).....	11
4. Opseg nadležnosti Zaštitnika ljudskih prava (čl. 6 do 11 Nacrta zakona)	12
5. Postupak obrade pritužbi (članovi 12 do 17 Nacrta zakona)	15
6. Druge odredbe (čl. 18 do 23 Nacrta zakona)	17

Aneks 1: Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku ljudskih prava Crne Gore

I. UVOD

1. Dana 9. jula 2013. godine, ministar za ljudska i manjinska prava Crne Gore poslao je zvanično pismo Misiji OEBS-a u Crnoj Gori tržeći pravni pregled Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda.
2. Dana 23. jula 2013. godine, Misija OEBS-a u Crnoj Gori prosljedila je pismo OSCE/ODIHR-u, zajedno sa prevodom Nacrta izmjena koje je obezbijedilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Crne Gore. Tom prilikom Misija OEBS-a u Crnoj Gori tražila je od OSCE/ODIHR da pripremi pravni pregled u pogledu usklađenosti Nacrta izmjena sa međunarodnim standardima ljudskih prava i obavezama OEBS-a.
3. Prije toga, OSCE/ODIHR je u oktobru 2011. godine, zajedno sa Evropskom komisijom za demokratiju putem prava (u daljem tekstu "Venecijanska komisija") već davala Mišljenje¹ (u daljem tekstu "Zajedničko mišljenje iz 2011") na Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda² (u daljem tekstu "Zakon o Zaštitniku ljudskih prava", ili "Zakon"). Godine 2009. i 2010. i OSCE/ODIHR³ i Venecijanska komisija⁴ su posebno komentarisali Nacrt zakona o Zaštitniku ljudskih prava..
4. Ovo mišljenje pripremljeno je kao odgovor na dopis ministra za ljudska i manjinska prava od 9. jula 2013. godine.

II. OPSEG

5. Opseg ovog Mišljenja uglavnom pokriva Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku ljudskih prava (u daljem tekstu "Nacrt zakona") koji je dat na mišljenje. Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije Crne Gore (u daljem tekstu "Nacrt izmjena i dopuna antidiskriminacionog zakona"), je takođe uzet u obzir i dotaknut u dijelu u kom je to bilo potrebno jer je nedavno razmatran od strane OSCE/ODIHR,⁵. U ovim okvirima, ovo Mišljenje ne predstavlja potpun i sveobuhvatan prikaz kompletnog zakonodavstva koje se tiče institucionalnog okvira za zaštitu i promociju ljudskih prava u Crnoj Gori.

¹ Zajedničko mišljenje venecijanske komisije i OSCE/ODIHR o Zakonu o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, CDL-AD(2011)034, od 19 oktobra 2011, dostupno na <http://www.legislationline.org/documents/id/16665>.

² Ovaj zakon usvojila je Skupština Crne Gore 29 jula 2011.

³ OSCE/ODIHR Comments on the draft Law on the Protector of Human Rights and Freedoms of Montenegro, Mišljenje-br.: GEN-MNG/166/2010 (AT), od 1 oktobra 2010, dostupno na <http://www.legislationline.org/documents/id/16053> (u daljem tekstu "2010 OSCE/ODIHR komentari").

⁴ Mišljenje na Nacrt izmjena i dopuna Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, CDL-AD(2009)043, Mišljenje-br. 540/2009, od 12 oktobra 2009, usvojen od strane Venecijanske komisije na 80 plenarnoj sjednici (9-10 oktobar 2009), dostupno na [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2009\)043-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2009)043-e).

⁵ OSCE/ODIHR Mošljenje na Nacrt izmjena i dopuna zakona o zabrani diskriminacije Crne Gore, Mišljenje-br.: NDISCR-MNG/234/2013 (AIC), od 31 jula 2013, dostupno na http://legislationline.org/download/action/download/id/4579/file/234_NDISCR_MNG_31%20July%202013_en.pdf (u daljem tekstu "2013 OSCE/ODIHR Mišljenje na Nacrt izmjena antidiskriminacionog zakona").

6. Mišljenje otvara ključna pitanja i prikazuje problematične oblasti. Preporuke koje slijede oslanjaju se na međunarodne standarde i praksu koji se tiču državnih institucija za ljudska prava (u daljem tekstu “NHRIs”) uključujući i relevantna dokumenta Savjeta Evrope i OEBS-a.⁶
7. OSCE/ODIHR ističe da i preporuke koje su date u Zajedničkom mišljenju iz 2011 i dalje važe u pogledu članova koji nisu izmijenjeni u Nacrtu zakona, i da se ovo mišljenje oslanja na te preporuke, gdje je to prikladno, i u odnosu na odredbe izmijenjene u Nacrtu zakona. Takođe, gdje je to prikladno, mišljenje reflektuje sadržaj prethodnih OSCE/ODIHR mišljenja i komentara.
8. Ovo mišljenje se bazira na nezvaničnom prevodu Nacrta zakona koji je obezbijedilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, koji je priložen uz ovaj dokument kao Aneks 1. Zbog mogućih grešaka u prevodu, moguće je i da mišljenje odražava iste.
9. U svijetlu onoga što je rečeno, OSCE/ODIHR naglašava da ovo mišljenje ne prejudicira bilo kakve pisane ili usmene preporuke u vezi sa zakonskim i institucionalnim okvirom zaštite i promocije ljudskih prava u Crnoj Gori, koje OSCE/ODIHR može dati u budućnosti.

III. REZIME

10. Na početku, trebalo bi pomenuti da ovaj Nacrt zakona sadrži neka bitna poboljšanja u smislu usklađenosti sa međunarodnim standardima koji se primjenju na NHRIs. Autore Nacrta zakona treba pohvaliti za značajne izmjene i dopune urađene kako bi se poboljšala usklađenost Zakona o Zaštitniku ljudskih prava sa Opcionim protokolom uz UN Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja⁷ (u daljem tekstu “OPCAT”), kao i za uvođenje jasnih odredbi kojima se određuju odgovarajuća primanja za zaštitnika, zamjenike i savjetnike, time učvršćujući garanciju njihove nezavisnosti i integriteta.
11. U isto vrijeme, neke ključne preporuke iz Zajedničkog mišljenja iz 2011 nisu uzete u obzir, a određeni aspekti koji se tiču mandata i odgovornosti zaštitnika ljudskih prava mogli bi biti poboljšani ili jasnije određeni u Nacrtu zakona. Ovo se posebno odnosi na usklađenost Zakona o Zaštitniku ljudskih prava sa Antidiskriminacionim zakonom, kao na postupak obrade pritužbi pred Zaštitnikom ljudskih prava. Da bi se osigurala puna usklađenost Nacrta zakona sa međunarodnim standardima i da bi se određene odredbe učinile efikasnijim, OSCE/ODIHR preporučuje sledeće:

1. Ključne preporuke

- A. Da se član 2 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava izmijeni kako slijedi:

⁶ Dokument sa sastanka u Kopenhagenu sa konferencije o ljudskoj dimenziji CSCE, Copenhagen, 29 Jun 1990, par 27; Dokument sa petnaestog sastanka Ministarskog savjeta, Madrid, 29-30 November 2007, Odluka 10/07 o toleranciji i nediskriminaciji: promocija obostranog poštovanja i razumijevanja, par 10; Aneks odluke Ministarskog savjeta 14/04, OSCE Akcioni plan za zaštitu rasne ravnopravnosti, par 42.

⁷ Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (u daljem tekstu “CAT”) usvojena je 10 Decembar 1984 na tridesetdevetoj sjednici Generalne skupštine ujedinjenih nacija rezolucijom A/RES/39/46. Crna Gora je sukcesijom preuzela ovu Konvenciju 23 oktobra 2006; UN Opcioni protokol uz CAT, od 18 decembra 2002 na pedesetsedmoj sjednici generalne Skupštine Ujedinjenih nacija rezolucijom A/RES/57/199, Crna Gora ratifikovala 6 marta 2009.

- 1) Obuhvatiti radnje činjenja i nečinjenja (vršenja i propuštanja vršenja) i javnog i privatnog sektora; [par. 18 i 26]
 - 2) Izričito navesti da je Zaštitnik ljudskih prava Institucionalni mehanizam za zaštitu od diskriminacije i promociju jednakosti, u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije; [par. 19 i 37-38]
- B. Da se u članu 3 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 10 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) propiše da Zaštitnik ljudskih prava mora da ima konsultacije sa različitim javnim i nevladinim tijelima prije nego predloži Skupštini kandidata(e) za zamjenika(e); [par 22]
- C. Da se u članu 10 Nacrta zakona (kojim se uvode novi članovi 25a do 25d u Zakon o Zaštitniku ljudskih prava) uvede pravna garancija po kojoj lica koja su saradivala sa kancelarijom Zaštitnika neće trpjeti nikakvu odmazdu ili sankciju; [par 35]
- D. Da se član 37 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava izmijeni tako da pojasni upravni ili disciplinski postupak (i nadležno tijelo) koji bi prethodio nametanju mogućih sankcija za nepružanje zatraženih informacija i/ili se eksplicitno pozove na primjenljivo zakonodavstvo koje reguliše “ometanje” i odgovarajuće sankcije; [par 43]
- E. Da se član 17 Nacrta zakona dopuni proširivanjem opsega lica koja su nabrojana u članu 45 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava tako da uključe svo osoblje koje radi kod Zaštitnika ljudskih prava, kao i druge “nezavisne eksperte” koje Zaštitnik može da angažuje u okviru radne grupe pod OPCAT-om; [par 45]

2. Dodatne preporuke

- F. Da se osim zaštite ljudskih prava eksplicitno pomene “promocija” ljudskih prava u članovima 1 i 2 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava; [par 17]
- G. Da se u članu 3 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 10 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) propiše da će zamjenici zaštitnika odgovarati zaštitniku, koji je sa svoje strane odgovoran Skupštini Crne Gore; [par 24]
- H. Da se uzme u obzir izmjena člana 4 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 11 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) kako slijedi:
- 1) pozvati se na međunarodne ugovore o ljudskim pravima u tekstu zakletve; [par 25]
 - 2) propisati da će i zaštitnik i zamjenici dati zakletvu pred Skupštinom; [par 25]
- I. Da se dopuni treće poglavlje Zakona o Zaštitniku ljudskih prava o opštim nadležnostima Zaštitnika kako slijedi:
- 1) Propisati dodatne funkcije vezano za “*promociju* ljudskih prava”; [par. 17, 38 i 39]
 - 2) Propisati u članu 7 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 23 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) da će obaveza da prime zaštitnika ljudskih prava obuhvatiti i svakog državnog i/ili lokalnog službenika i uključiti i obavezu susreta i sa zamjenikom zaštitnika, savjetnicima i članovima radne grupe; [par 27]

- 3) Eksplicitno napomenuti i druge nadležnosti i funkcije Zaštitnika kao tijela za antidiskriminaciju i jednakost, kako bi se obezbijedila usklađenost između Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i Nacrta izmjena i dopuna antidiskriminacionog zakona; [pars 38-39]
- J. Da se članom 8 Nacrta zakona izbriše član 24 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava kako bi se izbjeglo ponavljanje; [par 36]
- K. Da se član 10 Nacrta zakona (koji predviđa nove članove 25b i 25c u Zakonu o Zaštitniku ljudskih prava) dopuni kako slijedi:
 - 1) Naglasiti u članovima 25b (tačka jedan) i 25c (tačka jedan) da Zaštitnik ljudskih prava ima nadležnost da sprovodi *redovne* posjete svim mjestima gdje su zadržana ili mogu biti zadržana lica lišena slobode; [par 31]
 - 2) Dodati u član 25b (tačka dva), kao i u novi član 43a kojega uvodi član 15 Nacrta zakona, da će organi, ustanove i organizacije razgovarati sa Zaštitnikom ljudskih prava o svojim mjerama za sprovođenje preporuka; [par. 32 i 44]
 - 3) Definisati u zadnjem stavu člana 25b “lica lišena slobode” tako da ta definicija reflektuje definiciju “lišenja slobode” iz člana 4 stav 2 OPCAT-a; [par 33]
 - 4) Izmijeniti i dopuniti novi član 25c koji se odnosi na pristup informacijama i kontrolu mjesta gdje borave lica lišena slobode tako da u potpunosti bude usklađen sa članom 20 OPCAT-a; [par 34]
- L. Da se članom 12 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 30 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) predvidi mogućnost po kojoj bi neko lice moglo da podnese pritužbu i preko punomoćnika ili predstavnika koji djeluje u njeno/njegovo ime; [pars 26 and 41]
- M. Da se razmotri dopuna petog poglavlja Zakona o Zaštitniku ljudskih prava o postupku obrade pritužbi sa dodatnim nadležnostima i funkcijama koje se tiču kvazi-sudske nadležnosti Zaštitnika ljudskih prava kako slijedi:
 - 1) Primanje pritužbi protiv i javnih i privatnih tijela za *bilo koju* povredu ljudskih prava, ne samo slučajeva diskriminacije; [par. 18 i 26]
 - 2) Tražiti prijateljsko i povjerljivo poravnanje spora povodom pritužbe kroz alternativne procese rješavanja spora; [par. 26 i 39]
 - 3) Svoja nalazišta uputiti sudu ili specijalnim sudovima koji odlučuju u svim slučajevima; [par 26]
 - 4) Težiti izvršenju svojih odluka kojima se rješavaju pritužbe kroz sudski sistem; [par 26]
 - 5) Pratiti i nadgledati sprovođenje svojih odluka kojima se rješavaju pritužbe; [par 26]
- N. Da se član 22 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava shodno prilagodi tako da odrazi stavove 1 i 3 člana 27 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava; [par 40]
- O. Da se u član 17 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 45 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) doda da će povjerljivi podaci, prikupljeni u svojstvu nacionalnog preventivnog mehanizma pod OPCAT-om, biti zaštićeni; [par 46]

- P. Da se pojasne odredbe člana 20 Nacrta zakona (koji uvodi novi član 51b) vezano za različita zvanja, kvalifikacione uslove i odnosne razrede savjetnika i drugog profesionalnog osoblja koje radi za Zaštitnika; [par 48]
- Q. Ukoliko dodatne nadležnosti kao što je antidiskriminaciono ili tijelo za jednakost nisu dodate trećem poglavlju Zakona o Zaštitniku ljudskih prava, da se u članu 11 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 27 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) jasno uputi na dodatne nadležnosti Zaštitnik ljudskih prava koje su regulisane u Zakonu o zabrani diskriminacije; [par 39]
- R. Da se obezbijedi dovoljno sredstava kako bi se osiguralo da Zaštitnik ljudskih prava ima ljudske, finansijske, materijalne i tehničke kapacitete da na prikladan način obavlja svoju funkciju mehanizma za zaštitu ljudskih prava, antidiskriminacionog i tijela za jednakost i nacionalnog preventivnog mehanizma pod OPCAT-om; [par 20]
- S. Da se osigura da Pravila o radu obezbijede da sastav i postupak odabira/zapošljavanja radnog tijela vezanog za OPCAT budu transparentni i inkluzivni; [par 29]
- T. Ukoliko nadležnost Zaštitnika ljudskih prava bude proširena tako da obuhvati i javna i privatna tijela, potrebno je dopuniti članove u Zakonu o Zaštitniku ljudskih prava koji se odnose na javna tijela tako da shodno odraze primjenljivost zakonodavstva i na privatna tijela. [par. 26 i 42]

IV. ANALIZA I PREPORUKE

1. Međunarodni standardi o NHRIs

- 12. Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore (u daljem tekstu “Zaštitnik ljudskih prava” ili “Zaštitnik”) je, između ostalog, odgovoran za zaštitu ljudskih prava i sloboda i ispitivanje pritužbi protiv javnih vlasti za kršenje ljudskih prava. Kao takva, ova institucija je pokrivena Principima Ujedinjenih nacija koji se tiču statusa nacionalnih (državnih – prim.prev.) institucija koje se bave promocijom i zaštitom ljudskih prava (u daljem tekstu “Pariški principi”)⁸ i koji postavljaju minimum standarda za osiguranje rada i efikasnosti NHRIs. Preporuke koje slijede su bazirane i na Opštim zapažanjama koje je dao Podkomitet za akreditaciju i koje je usvojio Međunarodni koordinacioni savjet nacionalnih institucija za ljudska prava za promociju i zaštitu ljudskih prava (u daljem tekstu “Opšta zapažanja ICC-a”), sa poslednjim izmjenama iz maja 2013, koje služe kao alat za tumačenje Pariških principa.⁹
- 13. Osim toga, po članu 2 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava, Zaštitnik je odgovoran za preduzimanje mjera “za sprječavanje mučenja i drugih oblika nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja”. Ovo znači da je Zaštitnik ljudskih prava

⁸ Definisano na prvoj međunarodnoj radionici o nacionalnim institucijama za promociju i zaštitu ljudskih prava održanoj u Parizu 7-9 oktobra 1991, usvojeno Rezolucijom Komisije za ljudska prava 1992/54, 1992 i Rezolucijom Generalne skupštine 48/134, 1993.

⁹ Poslednje izmjene ICC Opštih zapažanja usvojene od strane biroa Komiteta za međunarodnu saradnju na sastanku održanom u Ženevi, 6-7 maja 2013, dostupne na <http://nhri.ohchr.org/EN/AboutUs/ICCAccreditation/Documents/Report%20May%202013-Consolidated-English.pdf>.

nacionalni preventivni mehanizam pod OPCAT-om i kao takav bi trebao da se uskladi sa odgovarajućim odredbama OPCAT-a.

14. Član 9 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava, na način kako je izmijenjen i dopunjen Nacrtom zakona, se takođe odnosi i na zaštitu prava lica sa invaliditetom. Stoga, Zaštitnik ljudskih prava obuhvata i domen nezavisnog mehanizma za implementaciju UN Konvencije o pravima lica sa invaliditetom¹⁰ (u daljem tekstu "CRPD") što je regulisano članom 33(2) CRPD-a.
15. Kao zemlja kandidat za pridruživanje Evropskoj uniji,¹¹ Crna Gora preduzima radnje da usaglasi svoje zakonodavstvo sa pravnom tekovinom EU. Zbog toga, i gdje je to prikladno, ova analiza Nacrta zakona će uzeti u obzir relevantno EU zakonodavstvo, posebno ključne EU Direktive o jednakosti jer se one tiču antidiskriminacionih i tijela za jednakost.¹²

2. Opšte odredbe

16. Na početku, OSCE/ODIHR bi htio da istakne neke glavne preporuke iz Zajedničkog mišljenja iz 2011, koje nisu uzete u obzir, ili su samo djelimično dotaknute u Nacrtu zakona, a posebno one koje se tiču:
 - Opsega nadležnosti Zaštitnika ljudskih prava kako je regulisano u članu 2 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava¹³ (pogledati i par. 17-19 *infra*);
 - Nedostatka inkluzivnog i pluralističkog pristupa pri postupku izbora i imenovanja zaštitnika ljudskih prava (član 7 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) i preporuke da se izmijeni član 91 stav 2 Ustava da bi se obezbijedilo glasanje kvalifikovanom većinom poslanika za njeno/njegovo imenovanje i rezrješenje;¹⁴
 - Propusta, i u Ustavu i u Zakonu o Zaštitniku ljudskih prava, da se eksplicitno navede da li zaštitnik može ili ne može biti ponovo izabran;¹⁵
 - Ograničeni lični, materijalni i vremenski okvir funkcionalnog imuniteta za zaštitnika i njeno/njegovo osoblje (član 12 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava);¹⁶
 - Nedostatka odredbi koje regulišu postupak za razrješenje zaštitnika ljudskih prava (član 15 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava);¹⁷ i

¹⁰ Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom, usvojena 13 decembra 2006.god, u toku šezdesetprve sjednice Generalne skupštine, Rezolucijom A/RES/61/106. Crna Gora je ratifikovala ovu konvenciju 21. septembra 2010.

¹¹ Nakon stupanja na snagu Sporazuma o stabilizaciji i saradnji sa EU, 1. Maja 2010.god, Crna Gora je 17. Decembra 2010.god zvanično dobila status kandidata za članstvo u EU. Pristupni pregovori između EU i Crne Gore su zvanično otpočeli 29. Juna 2012.godine .

¹² Direktiva Savjeta 2000/78/EC od 27. novembra 2000, koja uspostavlja opšti okvir za jednako postupanje u zapošljavanju i radu (u daljem tekstu „Direktiva EU za jednakost u zapošljavanju”); Direktiva Savjeta 2000/43/EC od 29. juna 2000, kojom se implementira princip jednakog postupanja prema licima bez obzira na njihovo rasno ili etničko porijeklo (u daljem tekstu „Direktiva EU o rasnoj jednakosti”); Direktiva savjeta 2004/113/EC od 13. decembra 2004 o jednakom postupanju prema muškarcima i ženama u pogledu pristupa i nabavki roba i usluga, i Direktiva savjeta 2006/54/EC od 5. jula 2006, o primjeni principa jednakih mogućnosti i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pogledu zapošljavanja i rada (u daljem tekstu obje poznate kao „Direktive EU o rodnoj ravnopravnosti”)

¹³ Vidi pars 8-12 Zajedničkog mišljenja iz 2011.

¹⁴ Vidi pars 15-18 i 25 Zajedničkog mišljenja iz 2011 i pars 28-29 OSCE/ODIHR Komentara iz 2010.

¹⁵ Vidi par 20 Zajedničkog mišljenja iz 2011.

¹⁶ Vidi par 23 Zajedničkog mišljenja iz 2011.

¹⁷ Vidi pars 24-26 Zajedničkog mišljenja iz 2011.

- Sadržaja izvještaja podnesenih od strane Zaštitnika ljudskih prava Skupštini (član 47 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava).¹⁸
17. Isto tako, važno je istaći da članovi 1 i 2 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava pominju samo “zaštitu” ljudskih prava i sloboda, ali ne i “promociju i zaštitu”. Drugi članovi Zakona upućuju na “zaštitu i promociju”¹⁹ i suštinski regulišu aktivnosti koje su vezane za promociju ljudskih prava, kao na primjer savjetovanje u vezi zakonodavstva u pripremi, davanje mišljenja, izdavanje specijalnih izvještaja o problemima vezanim za ljudska prava itd. U skladu sa odjeljcima A.1 i A.2 Pariških principa, jedna NHRI treba da ima “što je moguće širi mandat”, koji bi trebao da uključi i “promociju i zaštitu ljudskih prava”.²⁰ Zbog toga se preporučuje da se eksplicitno pomene “promocija” ljudskih prava pod članovima 1 i 2 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava, i ako je prikladno, dalje opisati u Nacrtu zakona koje aktivnosti bi ovo uključivalo, na primjer pojašnjavajući ili dopunjujući²¹ odredbe trećeg poglavlja Zakona o Zaštitniku ljudskih prava o opštim nadležnostima Zaštitnika²² (pogledati i par. 38-39 *infra*).
18. Pored ovoga, mora se navesti da se član 27 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava odnosi na slučajeve diskriminacije i kada su u pitanju fizička i pravna lica, a ne samo javne vlasti i da se opseg Antidiskriminatornog zakona proteže i na javnu i na privatnu sferu. Da bi se obezbijedila konzistentnost i izbjegla konfuzija, preporučljivo je da se opseg člana 2 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava proširi tako da pokrije radnje i propuštanje vršenja radnji i u javnom i u privatnom sektoru²³ i da se u peto poglavlje Zakona o Zaštitniku ljudskih prava, u nadležnosti Zaštitnika ljudskih prava uključi i mogućnost da on prima pritužbe protiv i javnih i privatnih tijela²⁴. Ovo bi bilo u skladu sa revidiranim ICC Opštim zapažanjem (maj 2013) i prepoznalo bi ključnu ulogu koju nacionalne institucije za ljudska prava mogu da igraju u sprovođenju UN Vodećih principa o poslovanju i ljudskim pravima.²⁵
19. Šta više, institucionalni okvir koji reguliše promociju i zaštitu ljudskih prava u Crnoj Gori može izgledati zbunjujuće zbog određene nekonzistentnosti između Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i Nacrta izmjena antidiskriminacionog zakona, posebno kada se radi o obuhvatu nadležnosti Zaštitnika ljudskih prava²⁶ (vidi i par. 38-39 *infra*). Da bi se izbjegao svaki nesporazum, preporučuje se da:

¹⁸ Vidi par 42 Zajedničkog mišljenja iz 2011 (obavezna skupštinska rasprava o godišnjem izvještaju o radu i njegovim glavnim temama, i posebno poglavlje o aktivnostima zaštitnika ljudskih prava kao NPM u okviru OPCAT-a).

¹⁹ Zakon o Zaštitniku ljudskih prava se odnosi i na „mišljenje o zaštiti i promociji ljudskih prava“ na nacrtu zakona, uredbu i druge akte (član 18), „mišljenje o zaštiti i promociji ljudskih prava“ na zahtjev organa (član 20) i „opšta pitanja od značaja za zaštitu i promociju ljudskih prava i sloboda“ (član 21)

²⁰ Vidi i ICC Opšta zapažanja 1.2.

²¹ Npr. Dodavanjem, obezbjeđivanjem da postoje dovoljni finansijski i ljudski resursi koji će omogućiti NHRI da sprovede ove aktivnosti, obuku, treninge, savjetovanja, javne debate i i aktivnosti zagovaranja (Vidi ICC Opšta zapažanja 1.2).

²² Vidi poglavlja 4-6 Pariških principa i ICC Opšta zapažanja 1.2 o mandatu NHRIs u pogledu ljudskih prava.

²³ ICC Opšta zapažanja 1.2.

²⁴ ICC Opšta zapažanja 2.10.

²⁵ UN Vodeći principi o poslovanju i ljudskim pravima, koje je donio Savjet za ljudska prava svojom rezolucijom 17/4 od 16 juna 2011.god, dostupan na http://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf. Vidi i par 42 Izvještaja radne grupe Savjeta za ljudska prava o pitanju ljudskih prava i transnacionalni korporacija i drugih poslovnih preduzeća, od 14. marta 2013, dostupan na http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session23/A-HRC-23-32_en.pdf.

²⁶ Vidi pars 33-37 Zajedničkog mišljenja iz 2011 i par 38 OSCE/ODIHR Mišljenja na Nacrt izmjena antidiskriminacionog zakona iz 2013.god.

- Se u članu 2 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava eksplicitno kaže da je Zaštitnik ljudskih prava tijelo za antidiskriminaciju čije su nadležnosti bliže određene u Antidiskriminatornom zakonu;
 - Imajući u vidu da Nacrt izmjena antidiskriminacionog zakona Crne Gore eksplicitno uključuje “promociju jednakosti” kao dio nadležnosti Zaštitnika ljudskih prava, u članu 2 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava potrebno je reći da je ova institucija i tijelo za jednakost;
 - Obezbijediti da Zakon o Zaštitniku ljudskih prava uključi bliže određenje i ovlaštenje da sprovodi odredbe Antidiskriminacionog zakona u opsegu svojih nadležnosti kao tijelo za antidiskriminaciju i jednakost, u skladu sa članom 9 Nacrta zakona kojim se mijenja i dopunjuje član 21 Antidiskriminacionog zakona²⁷ (pogledati par 39 *infra*).
20. Dok je, sudeći po skorašnjim izvještajima koje je Crna Gora predala Komitetu za eliminaciju rasne diskriminacije i Komitetu protiv torture, postignut neki napredak u pogledu opredjeljenja sredstava,²⁸ za Instituciju bi trebalo obezbijediti sredstva koja su dovoljna za ljudske, finansijske, materijalne i tehničke kapacitete kojima može da se garantuje prikladna implementacija Zakona o Zaštitniku ljudskih prava. Ovo bi trebalo da uključi i opredjeljenje sredstava za odgovarajuće prostorije koje trebaju da se na lak način razlikuju od onih koje pripadaju vladi i koje su dostupne širem društvu (uključujući i lica sa invaliditetom). Nadalje, sredstva bi trebala da budu dovoljna, između ostalog i za uvođenje komunikacionih sistema koji dobro funkcionišu zbog mogućnosti finansiranje iz spoljnih izvora,²⁹ obuku i profesionalno usavršavanje osoblja³⁰ i razvoj i formalizaciju poslovnih odnosa sa odugim domaćim tijelima/institucijama za ljudska prava i civilnim društvom, međunarodnim tijelima za ljudska prava i NHRIs u drugim zemljama³¹. Posebno je važno da institucija Zaštitnika ljudskih prava ima dovoljno sredstava da bi ispunila svoje nadležnosti kao tijelo za antidiskriminaciju i jednakost, i kao nacionalni preventivni mehanizam pod OPCAT-om.

²⁷ Vidi par 38 OSCE/ODIHR Mišljenja na Nacrt izmjena antidiskriminacionog zakona iz 2013.god i pars 73-75 OSCE/ODIHR Komentara iz 2010.

²⁸ Drugi i treći periodični izvještaj koji je Crna Gora podnijela u okviru člana 9 Konvencije o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije (CERD/C/MNE/2-3) od 12 jula 2013, dostupni na <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/454/23/PDF/G1345423.pdf?OpenElement>, u kojima par. 52 navodi da „su Zakonom o Budžetu za 2011.god, povećana sredstva za rad Kancelarije zaštitnika za 31%. Prostorije Institucije Zaštitnika su preseljene na novu lokaciju u sami centar grada, pri čemu su kancelarije i oprema potpuno nove.“ Drugi periodični izvještaj koji je Crna Gora podnijela u okviru člana 19 Konvencije protiv torture i drugog okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CAT/C/MNE/2) od 14. marta 2013, dostupan na <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/419/65/PDF/G1341965.pdf?OpenElement>, u kojem se u pars 43-44 navodi da su u okviru Zakona o budžetu opredijeljena sredstva za potrebe novih mehanizama zaštitnika ljudskih prava i sloboda u iznosu od € 93,496 za program antidiskriminacije i € 105,117 za program protiv torture.”

²⁹ ICC Opšta zapažanja 1.10, izmijenjena u maju 2013.god.

³⁰ Vidi UNDP-OHCHR Priručnik za saradnju sa NHRIs, Poglavlje 8.2.4.4 o obuci i profesionalnom usavršavanju, strana 175, dostupan na <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/NHRI/1950-UNDP-UHCHR-Toolkit-LR.pdf>.

³¹ ICC Opšta zapažanja 1.4 o interakciji sa sistemom za međunarodna ljudska prava i 1.5 o saradnji sa drugim tijelima za ljudska prava.

3. Imenovanje i prestanak funkcije zaštitnika ljudskih prava i njegovih zamjenika (članovi 1 do 5 Nacrta zakona)

21. Kao što je već rečeno u par 16 *supra*, od suštinske je važnosti da je zaštitnik ljudskih prava izabran i imenovan u skladu sa inkluzivnim i pluralističkim postupkom za izbor i imenovanje.³² Način izbora i imenovanja zaštitnika ljudskih prava tiče se i ukupnog sastava NHRI jer je obezbjeđenje pluralizma prvi uslov Pariških principa kao garancije institucionalne nezavisnosti.³³
22. Shodno tome, i način izbora i imenovanja zamjenika zaštitnika trebao bi da bude otvoren i konsultativan. Ovo se postiže obezbjeđivanjem postupaka u kojima bi se Zaštitnik ljudskih prava konsultovao sa različitim socijalnim grupama da bi dobio sugestije ili preporuke za kandidate; ili u kojima bi ona/on, između ostalog, organizovao njihovo učešće u procesu imenovanja, provjeravanja, postupka izbora i imenovanja.³⁴ U skladu sa tim, član 3 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 10 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) mogao bi biti dopunjen zahtjevom da Zaštitnik ljudskih prava preduzme konsultativni proces sa raznim javnim i nevladinim organima prije predlaganja kandidata(e) za zamjenika Skupštini.
23. Član 2 Nacrta zakona reguliše unutrašnju podjelu posla i specijalizovanost zamjenika (kao što je već pomenuto u članu 9 važećeg Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) dok opšti mandat zaštitnika po članu 2 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava reguliše cjelokupnu koherentnost rada institucije.
24. U skladu sa članom 3 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 10 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava), “Zamjenik/ca za svoj rad odgovara Zaštitniku/ci i Skupštini Crne Gore”. Nejasno je zašto zamjenici zaštitnika trebaju da odgovaraju i zaštitniku i Skupštini Crne Gore. Kako je rečeno u ICC Opštim zapažanjima 1.1, važno je da se u zakonodavstvo uvedu jasne odredbe o granicama odgovornosti. Zaštitnik, kao pojedinac kojem su data najšira ovlašćenja i odgovornosti koje su nabrojane u članu 2 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava, trebao bi da bude taj koji je odgovoran Skupštini u ime institucije. Kao takav, zaštitnik mora da podnese račun i odgovora za ispunjavanje zadataka i funkcija institucije u cjelini, uključujući i za rad njegovih zamjenika, savjetnika i drugih stručnjaka i osoblja navedenog u Zakonu o Zaštitniku ljudskih prava. Savjetuje se da se pojasne granice odgovornosti pod članom 3 Nacrta zakona propisujući da će zamjenici zaštitnika odgovarati zaštitniku, koji je sa svoje strane odgovoran Skupštini Crne Gore.
25. Što se tiče člana 4 Nacrta zakona, vezano za zakletvu zaštitnika ljudskih prava i njegovih zamjenika, OSCE/ODIHR bi želio da ponovi svoju preporuku da se izmijeni tekst zakletve tako da izričito uključi međunarodne ugovore o ljudskim pravima tako da bi se izbjeglo tumačenje po kojem zaštitnik štiti ljudska prava u skladu sa “samo” domaćim zakonodavstvom.³⁵ Takođe, imajući u vidu da su i zaštitnik i njeni/njegovi zamjenici imenovani od strane Skupštine, nejasno je zašto bi oni morali da polažu zakletvu pred različitim tijelima, t.j. zaštitnik pred Skupštinom, a zamjenici pred predsjednikom Skupštine. Preporučuje se da se izmijeni član 4 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 11 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) tako da kaže da će se zakletva polagati pred Skupštinom u oba slučaja.

³² Vidi pars 15-18 i 25 Zajedničkog mišljenja iz 2011 i pars 28-29 OSCE/ODIHR Komentara iz 2010.

³³ Vidi poglavlje B.1 Pariških principa.

³⁴ ICC Opšta zapažanja 1.7 i 1.8.

³⁵ vidi par 22 Zajedničkog mišljenja iz 2011.

4. Opseg nadležnosti Zaštitnika ljudskih prava (čl. 6 do 11 Nacrta zakona)

4.1 Opšte nadležnosti

26. Prema petom poglavlju Zakona o Zaštitniku ljudskih prava, Zaštitniku je dat mandat za postupanje po pritužbama za kršenje ljudskih prava i shodno tome treba mu obezbijediti neophodne funkcije i ovlašćenja da bi na adekvatan način ispunio ovakav mandat. U maju 2013, ICC je usvojio nova Opšta zapažanja koja se tiču kvazi-sudske nadležnosti NHRIs (obrada pritužbi) sa predlogom liste ovlašćenja i funkcija.³⁶ Preporučuje se da se uzme u obzir uključivanje nekih od ovih ovlašćenja i funkcija u Zakon (pogledati i par 39 *infra*), a posebno:
- Mogućnost da prima pritužbe protiv i javnih i privatnih tijela u svojoj nadležnosti za *bilo koju* povredu ljudskih prava,³⁷ ne samo u slučaju diskriminacije (član 2 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava kao i svi članovi zakona koji se tiču javnih vlasti trebali bi biti shodno izmijenjeni);
 - Mogućnost da prima pritužbe od bilo kog lica u ime navodne žrtve(a), kada je dat prethodni pisani pristanak (a ne samo poslanici ili organizacije koje se bave ljudskom pravima i slobodama) (pogledati i par 41 *infra*);
 - Mogućnost da se traži prijateljsko i povjerljivo poravnanje kroz postupak alternativnog rješavanja spora (pogledati i par 39 *infra*);
 - Mogućnost da Zaštitnik ljudskih prava uputi svoje nalaze sudovima ili specijalnim tribunalima na odlučivanje u svim slučajevima;
 - Mogućnost da kroz sudski sistem traži izvršenje svojih odluka po pritužbama;
 - Mogućnost da prati i nadzire sprovođenje svojih odluka po pritužbama.
27. Što se tiče člana 7 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 23 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava), OSCE/ODIHR ponavlja da obaveza primanja zaštitnika ljudskih prava na njegov zahtjev ne bi trebala da bude ograničena na službenike nabrojane u članu 23 Zakona, nego bi trebalo da bude proširena na bilo kojeg državnog i/ili lokalnog službenika. Obaveza primanja treba da bude proširena i na zamjenike zaštitnika, savjetnike i članove OPCAT radnog tijela (pogledati par 29 *infra*).³⁸

4.2 Nadležnosti u svojstvu Nacionalnog preventivnog mehanizma pod OPCAT-om

³⁶ ICC nova Opšta zapažanja 2.10.

³⁷ Ljudska prava koja privredna preduzeća moraju poštovati uključuju na primjer: pravo na udruživanje, pravo na kolektivno pregovaranje, ukidanje prinudnog rada, ukidanje dječijeg rada, pravo na privatnost, sloboda izražavanja i mišljenja zaposlenih, pravo na pravične i zadovoljavajuće uslove rada, usklađenost sa Osnovnim principima UN-a o Uputstvina o iseljavanju i raseljavanju zasnovanom na razvoju urađenih od strane Specijalnog izvještača UN-a o pravu na adekvatno stanovanje (Dokument UN E/CN.4/2006/41, dostupan na <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G06/118/59/PDF/G0611859.pdf?OpenElement>). Vidi stranu 10 Vodiča za tumačenje društvene odgovornost za poštovanje ljudskih prava urađen od strane Kancelarije Visokog komesara UN za ljudska prava (2011), dostupan na http://www.ohchr.org/Documents/Publications/HR.PUB.12.2_En.pdf. Vidi i „Ljudska prava, prevedeno: Poslovni referentni vodič“ urađen od strane Monaš Univerziteta, Međunarodnog foruma poslovnih lidera, OHCHR i UN Globalni dogovor)2008=, dostupan na http://human-rights.unglobalcompact.org/doc/human_rights_translated.pdf.

³⁸ Vidi par 27 Zajedničkog mišljenja iz 2011 i par 60 OSCE/ODIHR komentara iz 2010.

28. Posebno je vrijedno spomena i pozdravljeno to što su odredbe koje se tiču Zaštitnika kao nacionalnog preventivnog mehanizma pod OPCAT-om bitno izmijenjene i dopunjene kako bi se povećala usklađenost zakonodavstva sa OPCAT-om. Neka dalja poboljšanja, kako je navedeno ispod, bi trebalo uzeti u obzir kako bi se osiguralo da je Nacrt zakona u potpunosti usklađen sa odredbama OPCAT-a.
29. Specijalno ekspertsko savjetodavno tijelo koje bi pomagalo Zaštitniku u sprovođenju njegove uloge nacionalnog preventivnog mehanizma je već predviđeno članom 25 stav 3 važećeg Zakona o Zaštitniku ljudskih prava. U Nacrtu zakona, ovo tijelo se naziva “radna grupa”. Veoma je dobrodošlo što izmijenjena verzija člana 25, stav 2 sada uključuje predstavnike nevladinih organizacija kao članove tog tijela. Novi član 25a reguliše imenovanje svih članova radne grupe po osnovu “javnog poziva” čiji će sastav i odabir/zaposlenje biti detaljnije regulisani u Pravilniku o radu Zaštitnika. Ovo je pozitivna promjena važećeg Zakona, jer ova odredba izričito propisuje otvoreniji postupak izbora. U isto vrijeme, Pravilnik o radu treba da osigura da sastav ovog tijela i postupak odabira/zaposlenja članova bude transparentan i inkluzivan. Postupak izbora i imenovanja treba da uključi široku lepezu aktera, uključujući civilno društvo, uzimajući u obzir rodnu ravnopravnost i adekvatnu zastupljenost etničkih i manjinskih grupa (kako je propisano članom 18 stav 2 OPCAT-a za eksperte nacionalnog preventivnog mehanizma).
30. Članovi 25b i 25c, uvedeni članom 10 Nacrta zakona, su generalno usklađeni sa uslovima iz OPCAT-a u pogledu opsega mandata nacionalnog preventivnog mehanizma, pa tako zaštitnik ljudskih prava, zamjenici, njeni/njegovi savjetnici i radna grupa imaju ovlašćenje da nadgledaju objekte u kojima su smještena lica koja su lišena slobode, posjećuju te osobe bez prethodne najave ili odobrenja, i razgovaraju sa njima bez prisustva službenika ili drugih lica. Zaštitnik ljudskih prava može davati preporuke javnim vlastima, davati mišljenja na relevantne zakone i propise, kao i saradivati sa UN-ovim Podkomitetom za prevenciju mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (u daljem tekstu “UN Podkomitet za prevenciju mučenja”). U isto vrijeme, novi članovi mogu biti poboljšani, o čemu detaljnije nađite u daljem tekstu.
31. Kako je pomenuto u Zajedničkom mišljenju iz 2011,³⁹ bilo bi važno navesti da Zaštitnik ljudskih prava ima ovlašćenje da sprovodi *redovne* posjete svim mjestima gdje se nalaze ili mogu biti smještena lica lišena slobode; članovi 25b (prva tačka) i 25c (prva tačka) mogli bi biti shodno dopunjeni.⁴⁰ Takve redovne posjete su od suštinske važnosti kako bi zaštitnik ispunio stratešku preventivnu ulogu koju OPCAT predviđa za nacionalni preventivni mehanizam.
32. Član 25b (druga tačka) predviđa ovlašćenje za davanje preporuka vlastima. Da bi se u potpunosti odgovorilo uslovima koje predviđa OPCAT, takva odredba bi trebala da dalje obezbijedi da vlasti i Zaštitnik ljudskih prava nakon toga uđu u dijalog o sopstvenim mjerama za sprovođenje kako je predviđeno članom 22 OPCAT-a (pogledati par 44 *infra*).
33. Poslednji stav člana 25b definiše “lica lišena slobode” kao “lica kojima je određeno bilo kakvo zadržavanje, pritvaranje, zatvaranje ili smještaj pod nadzorom organa i koja to mjesto ne smiju napustiti po svojoj volji.” Član 4 stav 2 OPCAT-a definiše lišenje

³⁹ Vidi par 29 Zajedničkog mišljenja iz 2011.

⁴⁰ Vidi član 1 OPCAT-a: Ovaj protokol ima za cilj uspostavljanje sistema redovnih posjeta od strane nezavisnih međunarodnih i nacionalnih tijela mjestima u kojima se nalaze lica lišena slobode, kako bi se spriječila tortura i drugo okrutno, heljudski ili ponižavajuće postupanje ili kažnjavanje“

slobode kao “bilo kakav oblik pritvora ili zatvora ili stavljanja lica u javno ili privatno mjesto za zadržavanje, koje to lice ne može da napusti po svojoj volji, po naređenju neke sudske, upravne ili druge vlasti”. Takva definicija može da obuhvati širok spektar objekata, kao što su policijske stanice, zatvori, pritvori, bolnice ili psihijatrijske institucije, aerodromi, centri za azil, maloljetnički domovi, kasarne itd., bilo da su javni ili privatni. Definicija iz člana 25b je ograničenija i nejasna, na primjer, ne pokriva eksplicitno javna i privatna mjesta za zadržavanje, a formulacija “smještaj pod nadzorom organa” nije definisana. Ukoliko ovo nije prosto rezultat greške u prevodu, definicija “lica lišenog slobode” u posljednjem stavu člana trebala bi da se izmijeni tako da reflektuje formulaciju člana 4 stav 2 OPCAT-a.

34. Dobro je što novi član 25c proširuje ovlašćenja Zaštitnika ljudskih prava kao nacionalnog preventivnog mehanizma u pogledu pristupa informacijama i nadzoru mjesta gdje se nalaze lica lišena slobode. U svakom slučaju, da bi bio potpuno usklađen sa članom 20 OPCAT-a, novi član 25c trebao bi da se izmijeni na način kako slijedi:
- Pristup informaciji o broju lica lišenih slobode ne bi trebao biti ograničen samo na mjesta koja se obilaze (kako je navedeno u članu 25c (treća tačka)), nego bi trebalo da pokriva bilo koje mjesto za zadržavanje lica, pa i ona koja se trenutno ne obilaze;
 - Član 25c (treća tačka) bi trebao da uključi pristup informacijama koje se tiču “broja mjesta za zadržavanje i njihovu lokaciju”;
 - Član 25c (četvrta tačka) ne bi trebalo da sadrži samo informaciju o postupanju sa licima lišenim slobode, nego i o “uslovima u prostorijama” u kojima su zadržana takva lica; i
 - Član 25c (peta tačka) bi trebalo da sadrži mogućnost da zaštitnik ljudskih prava ili njegov predstavnik bude u pratnji prevodioca ako je to potrebno.
35. Trebalo bi takođe napomenuti i da Nacrt zakona trenutno ne sadrži pravnu garanciju da lica koja su saradivala sa kancelarijom Zaštitnika (na primjer zatvorenici, njihove porodice i prijatelji, advokati, bivši zatvorenici, osoblje u mjestima za zadržavanje i bilo koja druga lica ili organizacije koje žele da se žale ili proslijede informaciju Zaštitniku) neće trpjeti bilo kakvu odmazdu ili sankciju (kako je regulisano članom 21 stav 1 OPCAT-a). Takva pravna garancija se razlikuje od zaštitnih mjera koje su pomenute u članu 29 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava u vezi postupka po pritužbi, ali bi mogla biti dodata ovoj odredbi. Preporučuje se da se Nacrt zakona shodno izmijeni.
36. S obzirom da uvođenje novog člana 25c čini važeći član 24 Zakona nekako izlišnim, nije jasno zašto Nacrtom zakona nije predviđeno brisanje člana 24. Osim toga, formulacija važećeg člana 24 nije u potpunosti usaglašena sa novouvedenim odredbama, na primjer u pogledu kategorija lica kojima je dozvoljen pristup prostorijama gdje su smještena lica lišena slobode, a koja ne uključuju članove radnog tijela koje je ustanovljeno Zakonom. Stoga, da bi se izbjegla zabuna, preporučuje se da se, umjesto izmjene člana 24 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava, članom 8 Nacrta zakona predvidi brisanje ove odredbe.

4.3 Nadležnosti kao tijela za antidiskriminaciju i jednakost

37. Primijećeno je da će član 11 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 27 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) izbrisati upućivanje na Zaštitnika kao institucionalnog mehanizma za borbu protiv diskriminacije (član 27 stav 1) i mogućnost iniciranja ili intervencije u sudskom postupku koji se tiče pitanja antidiskriminacije (član 27 stav 3, o ovom aspektu pogledaj i par 39 *infra*). Kako je već pomenuto u par 19 *supra*, Zaštitnik ljudskih prava je određen kao tijelo za antidiskriminaciju i jednakost u članu 21 Antidiskriminacionog zakona (i predloženog Nacrta izmjena) i važno je da član 2 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava jasno izrazi ovu dodatnu nadležnost Zaštitnika, sa eksplicitnim upućivanjem na Zakon o zabrani diskriminacije. Ovo će doprinijeti obezbjeđivanju usklađenosti između Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i Nacrta izmjena antidiskriminacionog zakona.
38. U skladu sa EU direktivama o jednakosti, tijela za antidiskriminaciju i jednakost se uglavnom fokusiraju na promociju jednakog tretmana, ali i na analizu, monitoring i podršku jednakog tretmana i trebalo bi da obezbijede nezavisnu pomoć navodnim žrtvama diskriminacije, sprovođenje nezavisnih istraživanja koja se tiču diskriminacije i sačinjavanje javnih nezavisnih izvještaja i preporuka o pitanjima diskriminacije.⁴¹ Preporučuje se da se dopune, prema potrebi, opšte nadležnosti nabrojane u trećem poglavlju Zakona o Zaštitniku ljudskih prava tako da se eksplicitno pomene pomenute uloge i nadležnosti.
39. Da bi se dalje povećala usklađenost oba zakona, preporučuje se da se treće poglavlje Zakona o Zaštitniku ljudskih prava dalje dopuni uvođenjem određenih nadležnosti koje su navedene u Antidiskriminacionom zakonu a koje nisu trenutno pomenute u Zakonu o Zaštitniku ljudskih prava (pogledati i par 26 *supra*). Ovo bi moglo da uključi, na primjer mogućnost da se sprovede postupak mirenja (pogledati par 26 *supra*), da se inicira sudski postupak ili da se Zaštitnik pojavi kao umješak (pogledati par 37 *supra* i član 21 par 4 Antidiskriminacionog zakona), da se prikupe i analiziraju podaci/statistika, javne informacije i podizanje svijesti o pitanjima ljudskih prava.⁴² U slučaju da ove dodatne nadležnosti nisu posebno pomenute u trećem poglavlju Zakona o Zaštitniku ljudskih prava, onda bi član 11 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 27 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) trebao da barem sadrži posebna upućenja na dodatne nadležnosti Zaštitnika ljudskih prava koja su regulisana u Antidiskriminacionom zakonu.
40. Pored toga, imajući u vidu da će stavovi 1 i 3 člana 27 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava biti izbrisani (shodno članu 11 Nacrta zakona), što znači da će važeći stav 2 postati novi stav 1, drugi članovi Zakona o Zaštitniku ljudskih prava koji trenutno upućuju na član 27, kao na primjer član 22 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava, trebaju da budu shodno izmijenjeni.

5. Postupak obrade pritužbi (članovi 12 do 17 Nacrta zakona)

41. Član 30 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava (kako je izmijenjen i dopunjen članom 12 Nacrta zakona) kaže da “Pritužbu može podnijeti svako ko smatra da su mu povrijeđena prava i slobode”. Dok Zakon o Zaštitniku ljudskih prava daje mogućnost da pritužba bude podnesena od strane poslanika ili organizacije za ljudska prava, ne kaže da i neki pojedinac može da podnese pritužbu putem punomoćnika ili

⁴¹ Dok se Direktiva EU o rasnoj jednakosti fokusira samo na promociju jednakosti, Direktiva EU o rodnoj jednakosti predviđa i analize, monitoring i podršku jednakom postupanju u okviru nadležnosti tijela za jednakost.

⁴² Vidi član 21 Antidiskriminacionog zakona, izmijenjenog Nacrtom izmjena na taj zakon..

- predstavnik koji djeluje u njegovo ime (pogledati par 26 *supra*). Preporučuje se da se dopuni član 12 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 30 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) tako da se ovo dozvoli.
42. Dobro je što član 14 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 36 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) pojašnjava ovlašćenja Zaštitnika ljudskih prava da primora javnu vlast da daju dokumenta i informacije i dozvole pristup prostorijama, time praveći razliku između opštih nadležnosti Zaštitnika i njegove nadležnosti kao nacionalnog preventivnog mehanizma pod OPCAT-om. Ukoliko bi se nadležnost Zaštitnika proširila tako da pokrije i privatne subjekte, član 36 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava takođe treba da reguliše takvu situaciju.
43. Pod članom 37 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava, Zaštitnik “može upoznati neposredno viši organ ili Skupštinu ili obavijestiti javnost” u slučajevima kada organ ne postupi po zahtjevu; ovo se smatra “ometanjem” rada Zaštitnika. U ovom kontekstu, moglo bi biti dobro da se razmotre dalji načini jačanja Zaštitnikovog mandata tako da primora organe da odgovore na njegov zahtjev ili obezbijede tražene informacije.⁴³ Dok se član 44 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava tiče disciplinskog ili postupka za razrješenje, kao i prekršajnog postupka, ovim su pokriveno samo situacije gdje radnja ili nepostupanje vode do povrede ljudskih prava i sloboda, ali ne i neizvršenje preporuka ili dostavljanje traženih informacija. Stoga se preporučuje da se član 37 revidira i možda razmotri propisivanje, ili u ovoj odredbi ili u nekoj posebnoj, pravnih posledica takvog “ometanja”, posebno postupka koji bi se sprovodio, nadležno tijelo koje će voditi takav postupak, kao i moguće sankcije; potencijalne sankcije bi mogle biti propisane ili direktno u sam tekst Zakona, ili upućivanjem na odgovarajući upravni ili disciplinski postupak.⁴⁴
44. Pozdravlja se uvođenje novog člana 43a o obavezi izvještavanja i kontrolnim radnjama nakon posjete mjestima gdje borave lica lišena slobode. Sa druge strane, da bi se potpuno izašlo u susret uslovima iz člana 22 OPCAT-a, član 15 Nacrta zakona (kojim se uvodi novi član 43a) bi mogao da obezbijedi da takvi izvještaji budu praćeni dijalogom između organa i Zaštitnika ljudskih prava o odgovarajućim mjerama za sprovođenje preporuka koje je izdao Zaštitnik ljudskih prava (pogledati par 32 *supra*).
45. U pogledu rukovanja ličnim podacima (član 45 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava kako je izmijenjen i dopunjen članom 17 Nacrta zakona), preporučuje se da se proširi opseg nabrojanih lica tako da uključi svo osoblje koje radi za Zaštitnika ljudskih prava, kao i “nezavisne eksperte” koji bi mogli biti angažovani od strane Zaštitnika ljudskih prava kao dio radne grupe u okviru člana 25 stav 3 kako je izmijenjen i dopunjen članom 9 Nacrta zakona.
46. Trebalo bi naglasiti da član 21 stav 2 OPCAT-a izričito propisuje da će povjerljive informacije koje su prikupljene od strane nacionalnog preventivnog mehanizma pod OPCAT-om biti zaštićene, tj. da neće biti objelodanjene ni u kom slučaju, pa ni u toku istrage od strane javnih organa ili u sudskom postupku (osim u veoma ograničenim okolnostima koje definiše zakon, ili odavanja informacije od strane lica trećoj strani). Preporučuje se da se član 17 Nacrta zakona (kojim se mijenja i dopunjuje član 45 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava) shodno dopuni.

⁴³ Vidi UNDP-OHCHR Priručnik za saradnju saNHRIs, Poglavlje 7.6.8 o nadležnosti za dobijanje informacija I dokumenata, strana 149, dostupno na <http://www.ohchr.org/Documents/Countries/NHRI/1950-UNDP-UHCHR-Toolkit-LR.pdf>.

⁴⁴ Vidi 62 OSCE/ODIHR komentara iz 2010.

6. Druge odredbe (čl. 18 do 23 Nacrta zakona)

47. Dobro je što član 18 Nacrta zakona mijenja odredbu o zaradi zaštitnika i zamjenika zaštitnika upućujući na odgovarajuće zarade predsjednika Ustavnog suda i sudije Ustavnog suda; ova odredba pokazuje visoku vrijednost koju ima nezavisnost institucije. Ovo je u skladu sa ICC Opštim zapažanjima koja preporučuju da zarade i benefiti koji se daju budu uporediva sa onima koje imaju državni službenici koji obavljaju slične poslove u drugim nezavisnim institucijama države.⁴⁵ Slično, član 20 Nacrta zakona reguliše i zaradu generalnog sekretara Zaštitnika i savjetnika Zaštitnika upućujući na zarade državnih službenika koji obavljaju slične poslove, što je vrijedno pohvale.
48. Član 20 Nacrta zakona (kojim se uvodi novi član 51b) propisuje različite vrste savjetnika koji pomažu Zaštitniku u obavljanju njegovih zadataka, Sa druge strane, različita zvanja, kvalifikacioni uslovi i odgovarajući razredi u članu 51b stav 2 i stav 4 su zbunjujući. Nejasno je i da li se zvanje “savjetnik” primjenjuje na svo profesionalno osoblje koje radi za Zaštitnika ljudskih prava. Ukoliko ovo nije samo puka greška pri prevođenju, preporučuje se da se ovo pojasni.

[KRAJ TEKSTA]

⁴⁵ Vidi ICC Opšta zapažanja 2.6.

ANEKS 1

NACRT

ZAKON O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ZAŠTITNIKU/CI LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE

Član 1

U Zakonu o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore („Službeni list CG“, br. 42/11), u članu 8 stav 2 briše se.

Član 2

U članu 9 stav 2 mijenja se i glasi:

„Zamjenik/ca obavlja poslove iz nadležnosti Zaštitnika/ce u skladu sa unutrašnjim rasporedom poslova kojim se obezbjeđuje specijalizovanost, a naročito za zaštitu prava lica lišenih slobode u cilju prevencije mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja, zaštitu prava pripadnika/ca manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, zaštitu i promociju prava djeteta, zaštitu prava lica sa invaliditetom, rodnu ravnopravnost i zaštitu od diskriminacije.“

Stav 3 briše se.

U stavu 4 poslije riječi: „(u daljem tekstu: Skupština)“ tačka se zamjenjuje zarezom i dodaju riječi: „na predlog Zaštitnika/ce“.

Dosadašnji stav 4 postaje stav 3.

Član 3

U članu 10 poslije stava 2 dodaje se novi stav, koji glasi:

„Zamjenik/ca za svoj rad odgovara Zaštitniku/ci i Skupštini Crne Gore.“

Član 4

U članu 11 poslije stava 1 dodaje se novi stav, koji glasi:

„Zaštitnik/ca polaže zakletvu pred Skupštinom, a zamjenik/ca Zaštitnika/ce pred predsjednikom Skupštine.“

Član 5

U članu 16 stav 2 riječ „Zaštitnik/ca“ zamjenjuje se riječima: „organ državne uprave nadležan za ljudska i manjinska prava“.

Član 6

Član 17 mijenja se i glasi:

„Zaštitnik/ca je ovlašten da postupa i po pritužbama na rad sudova koje se odnose na odugovlačenje postupka, očigledne zloupotrebe procesnih ovlaštenja u sudskom postupku koji je u toku ili neizvršavanje sudskih odluka.“

Član 7

U članu 23 riječi: „bez odlaganja“ zamjenjuju se riječima: „najkasnije u roku od pet dana“.

Član 8

U članu 24 stavu 1 riječ „službenik/ca“ zamjenjuje se riječima: „savjetnik/ca Zaštitnika/ce“.

Član 9

Član 25 mijenja se i glasi:

„Zaštitnik/ca vrši poslove preventivnog mehanizma za zaštitu lica lišenih slobode od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (u daljem tekstu: poslovi prevencije torture), u skladu sa ovim zakonom i Opcionim protokolom uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka.

Radi vršenja određenih poslova prevencije torture za koje su neophodna posebna specijalistička znanja Zaštitnik/ca obrazuje radno tijelo od stručnjaka iz odgovarajućih oblasti i predstavnika nevladinih organizacija.

Zaštitnik/ca, po potrebi, u vršenju poslova iz stava 1 ovog člana može angažovati i druge nezavisne stručnjake/inje.“

Aktom o obrazovanju radnog tijela iz stava 2 ovog člana utvrđuju se zadaci i način rada tog tijela.“

Član 10

Poslije člana 25 dodaju se četiri nova člana, koji glase:

„Član 25a

Članove radnog tijela iz člana 25 stav 2 ovog zakona imenuje Zaštitnik/ca na osnovu javnog poziva.

Sastav, kriterijumi, način imenovanja i angažovanja članova radnog tijela iz stava 1 ovog člana utvrđuju se Pravilima o radu Zaštitnika/ce.

Član 25b

Poslovi prevencije torture su:

- obilazak organa, ustanova ili organizacija u kojima se nalaze ili bi se mogla nalaziti lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje, radi povećanja stepena njihove zaštite od mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;

- davanje preporuka nadležnim organima, ustanovama i organizacijama radi poboljšanja postupanja prema licima lišenim slobode i uslova u kojima se nalaze, odnosno sprječavanja mučenja i drugih oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;
- davanje mišljenja na zakone i druge propise radi zaštite i unaprjeđenja ljudskih prava i sloboda lica lišenih slobode i lica kojima je ograničeno kretanje;
- saradnja sa Potkomitetom Ujedinjenih nacija za prevenciju torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni ili postupaka (u daljem tekstu: Potkomitet za prevenciju torture).

Licima lišenim slobode u smislu ovog zakona smatraju se lica kojima je određeno bilo kakvo zadržavanje, pritvaranje, zatvaranje ili smještaj pod nadzorom organa i koja to mjesto ne smiju napustiti po svojoj volji.

Član 25c

U vršenju poslova prevencije torture, Zaštitnik/ca i zamjenik/ca Zaštitnika/ce, kao i savjetnik Zaštitnika/ce i član/ica radnog tijela iz čana 25 stav 2 ovog zakona, koje ovlasti Zaštitnik/ca, imaju pravo da:

- bez prethodne najave obilaze organe, ustanove i organizacije i pregledaju prostorije u kojima se nalaze ili bi se mogla nalaziti lica lišena slobode;
- slobodno pristupe podacima o organima, ustanovama i organizacijama u kojima se nalaze lica lišena slobode;
- slobodno pristupe podacima o broju lica lišenih slobode u organu, ustanovi ili organizaciji koju obilaze;
- slobodno pristupe svim podacima o postupanju sa licima lišenim slobode;
- bez prisustva službenog lica, razgovaraju sa licima lišenim slobode koja mogu da daju odgovarajuće informacije u vezi sa sumnjom da se krše ljudska prava postupanjem u organu, ustanovi ili organizaciji koju obilaze.

Član 25d

Članovi radnog tijela i nezavisni stručnjaci iz člana 25 st. 2 i 3 ovog zakona imaju pravo na odgovarajuću naknadu za obavljene posao.

Rješenje o visini naknade iz stava 1 ovog člana donosi Zaštitnik/ca, u skladu sa propisom kojim su uređeni kriterijumi za utvrđivanje visine naknade za rad članova radnog tijela ili drugog oblika rada.“

Član 11

U članu 27 st. 1 i 3 brišu se.

Član 12

U članu 30 stav 1 riječ „podnosi“, zamjenjuje se riječima: „može podnijeti“.

Član 13

U članu 35 stav 1 poslije riječi „rok“ dodaju se riječi: „za dostavljanje izjašnjenja i potrebne dokumentacije,“.

U stavu 2 riječi: „se izjasni o navodima pritužbe“ zamjenjuju se riječima: „dostavi izjašnjenje i dokumentaciju iz stava 1 ovog člana,“.

Stav 3 mijenja se i glasi:

„Ako izjašnjenje iz stava 2 ovog člana ne sadrži sve potrebne podatke ili nije dostavljena potrebna dokumentacija, starješina/ka odnosno lice koje rukovodi organom dužan/na je da na zahtjev Zaštitnika/ce dostavi dopunu izjašnjenja i potrebnu dokumentaciju.“

Član 14

Član 36 mijenja se i glasi:

„Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom dužan je da Zaštitniku/ci na njegov/njen zahtjev:

- stavi na raspolaganje sve podatke iz nadležnosti organa kojim rukovodi, bez obzira na stepen tajnosti;
- omogući neposredan uvid u službene spise, dokumenta i podatke, kao i da mu/joj dostavi kopije traženih spisa i dokumenata;
- da mu/joj omogući pristup svim prostorijama.

Starješina/ka, odnosno lice koje rukovodi organom, ustanovom ili organizacijom u kojoj se nalaze lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje dužan/na je da Zaštitniku/ci i zamjeniku/ci Zaštitnika/ce, kao i savjetniku/ci Zaštitnika/ce i članu/ici radnog tijela iz člana 25 stav 2 ovog zakona, koje ovlasti Zaštitnik/ca, omogući:

- nesmetan pristup prostorijama u kojima se nalaze lica lišena slobode ili lica kojima je ograničeno kretanje;
- razgovor sa licem lišenim slobode ili licem kojem je ograničeno kretanje, bez prisustva službenog lica;
- uvid u potrebnu dokumentaciju.“

Član 15

Poslije člana 43 dodaje se novi član, koji glasi:

„Član 43a

O izvršenom obilasku iz člana 25b stav 1 alineja 1 ovog zakona, sačinjava se zapisnik koji potpisuju lica koja su učestvovala u obilasku.

Zaštitnik/ca na osnovu zapisnika iz stava 1 ovog člana, sačinjava izvještaj o utvrđenom stanju, koji dostavlja organu, ustanovi ili organizaciji u kojem je obilazak obavljen.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do mučenja ili drugog oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, izvještaj sadrži i mišljenje sa preporukom/a ili upozorenjem/a organu, ustanovi ili organizaciji u kojem je povreda utvrđena.

Izvještaj sa mišljenjem i preporukom/ama ili upozorenjem/ima iz stava 3 ovog člana Zaštitnik/ca dostavlja organu, ustanovi ili organizaciji u kojima je obilazak izvršen kao i organu ili tijelu nadležnom za nadzor nad tim organom, ustanovom ili organizacijom.

Starješina/ka organa, ustanove ili organizacije kojem/joj je upućena preporuka ili upozorenje iz stava 4 ovog člana dužan/na je da u roku određenom aktom Zaštitnika/ce preduzme mjere povodom upozorenja ili preporuke Zaštitnika/ce i o preduzetim mjerama, bez odlaganja, obavijesti Zaštitnika/cu.

Po dobijanju obavještenja iz stava 5 ovog člana, Zaštitnik/ca može izvršiti kontrolni pregled u organu, ustanovi ili organizaciji, u kojem je utvrđen slučaj mučenja ili drugog oblika surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.“

Član 16

U članu 44 stavu 1 poslije riječi „može“ dodaju se riječi: „nadležnom organu“.

U stavu 2 riječi: „i Zakonom o zabrani diskriminacije" brišu se.

Član 17

Član 45 mijenja se i glasi:

„Zaštitnik/ca, zamjenik/ca Zaštitnika, kao i savjetnik/ca Zaštitnika/ce i član/ica radnog tijela iz člana 25 stav 2 ovog zakona dužni su da lične podatke do kojih su došli u radu, čuvaju u skladu sa zakonom kojim je uređena zaštita podataka o ličnosti.

Obaveza iz stava 1 ovog člana, važi i poslije prestanka funkcije, radnog odnosa ili članstva u radnom tijelu.“

Član 18

Član 49 mijenja se i glasi:

„Zaštitnik/ca ima pravo na zaradu, dodatak na funkciju i druga primanja u visini koja je određena za predsjednika Ustavnog suda Crne Gore.

Zamjenik/ca Zaštitnika/ce ima pravo na zaradu, dodatak na funkciju i druga primanja u visini koja je određena za sudiju Ustavnog suda Crne Gore.“

Član 19

Poglavlje VIII mijenja se i glasi:

„VIII Generalni/a sekretar/ka i Služba Zaštitnika/ce“

Član 51 mijenja se i glasi:

„Za obavljanje stručnih i drugih poslova Zaštitnik/ca obrazuje Službu Zaštitnika/ce (u daljem tekstu: Služba).

Rad Službe organizuje i koordinira generalni/a sekretar/ka.“

Član 20

Poslije člana 51 dodaju se tri nova člana, koji glase:

„Član 51a

Generalni/a sekretar/ka pored poslova iz člana 51 stav 2 ovog zakona, vrši poslove koji se odnose na: pripremu nacрта akata kojima se uređuju pojedina pitanja iz unutrašnjih odnosa i rada Zaštitnika/ce; rukovođenje sastancima Službe; organizovanje rada na izradi nacрта godišnjeg i posebnih izvještaja; staranje o ostvarivanju prava, obaveza i odgovornosti zaposlenih iz rada i po osnovu rada, korišćenju budžetskih sredstava, organizaciji i sprovođenju stručnog osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih, izvršavanju odluka i zaključaka Zaštitnika/ce, organizovanju i ostvarivanju saradnje Zaštitnika/ce sa organima i organizacijama u zemlji i inostranstvu, kao i o opremi i sredstvima za rad Zaštitnika/ce. Generalni/a sekretar/ka vrši i druge poslove koje mu/joj povjeri Zaštitnik/ca.

Generalnog/u sekretara/ku postavlja Zaštitnik/ca na period od pet godina i može biti ponovo postavljen.

Generalni/a sekretar/ka ima pravo na zaradu u visini zarade koja je određena za generalnog/u sekretara/ku Ustavnog Suda Crne Gore.

Za svoj rad generalni sekretar/ka je odgovoran/a Zaštitniku/ci.

Član 51b

Stručne poslove iz nadležnosti Zaštitnika/ce obavljaju savjetnici/ce Zaštitnika/ce.

Savjetnik/ca Zaštitnika/ce može biti lice, koje pored opštih uslova utvrđenih zakonom, ima visoku stručnu spremu, VIII nivo kvalifikacije obrazovanja i najmanje 10, odnosno sedam godina radnog iskustva.

Zvanja savjetnika/ca Zaštitnika/ce su: savjetnik/ca Zaštitnika/ce-savjetnik/ca starješine i savjetnik/ca Zaštitnika/ce.

Savjetnik/ca Zaštitnika/ce-savjetnik/ca starješine, raspoređuje se u platni razred 3, a savjetnik/ca Zaštitnika/ce u platni razred 4 i imaju pravo na zaradu po koeficijentu utvrđenom za te platne razrede shodno zakonu kojim su uređene zarade državnih službenika i namještenika.

Akt o unutrašnjoj organizacija i sistematizaciji Službe donosi Zaštitnik/ca, uz prethodno mišljenje nadležnog radnog tijela Skupštine.

Član 51c

Radi vršenja stručnih poslova Zaštitnik/ca izdaje službenu legitimaciju savjetnicima/ama Zaštitnika/ce.

Obrazac i sadržinu službene legitimacije utvrđuje organ državne uprave nadležan za ljudska i manjinska prava. “

Član 21

Član 52 mijenja se i glasi:

„Na prava, obaveze i odgovornosti zaposlenih u Službi, koja nijesu uređena ovim zakonom primjenjuju se propisi o državnim službenicima i namještenicima i opšti propisi o radu.“

Član 22

Pravila o radu Zaštitnika/ce će se uskladiti u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Akti iz člana 5 i člana 51c stav 2 ovog zakona donijeće se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 23

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.